

19. *Vasicek O.A.* An Equilibrium characterization of the term structure // Journal of Financial Economics. — 1977. — № 5. — P. 177—188

20. *www.bis.org* — Сайт банку: Bank for International Settlements.

21. *Силантьєв С.О.* Дискретні динамічні моделі оцінювання вартості похідних фінансових інструментів // Наук. зб. КНЕУ «Формування ринкової економіки» № 26, у 2-х частинах, ч. II, 2011. — С. 267—282.

22. *Силантьєв С.О.* Менеджмент похідних фінансових інструментів: Навчальний посібник. — К.: КНЕУ, 2010. — 279 с.

Статтю подано до редакції 15.03.12 р.

УДК 339,722:74

Н. В. Чумак, старш. викладач кафедри менеджменту зовнішньоекономічної діяльності, Карпатського інституту підприємництва ВНЗ ВМУРОЛ «Україна»

СУТЬ І ЗНАЧЕННЯ ДИСТАНЦІЙНОГО БАНКІВСЬКОГО ОБСЛУГОВУВАННЯ В МІЖНАРОДНОМУ ЕЛЕКТРОННОМУ БІЗНЕСІ: В КОНТЕКСТІ РОЗВИТКУ НОВІТНІХ ІНСТРУМЕНТІВ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ

АНОТАЦІЯ. Використання новітніх технологій дистанційного банківського обслуговування розвантажить банківські офіси, забезпечить банки висококваліфікованими кадрами, знизить вартість і розширить часові та географічні кордони проведення банківських операцій, дасть можливість отримати не тільки характеристику товару але й відгуки споживачів, що мали досвід використання відповідних банківських продуктів.

КЛЮЧОВІ СЛОВА. Дистанційне банківське обслуговування, фінансове забезпечення електронної комерції, міжнародний електронний бізнес, розширення ринків послуг, новітні Інтернет технології в режимі онлайн, інфраструктура електронної комерції.

SUMMARY. The use of the newest technologies for remote banking accommodations will discharge banking houses, ensure high-competent personnel for banks; it will reduce prices and expend time and geographical boundaries of banking transactions. It will enable to receive not only, specification of goods, but also the customers' opinion that were experienced users of applicable banking products.

KEYWORDS. Remote banking, financial security of e-commerce, international e-business, expand the services, latest Internet technology online, e-commerce infrastructure.

Вступ. Стратегія розвитку новітніх технологій у банківській системі на рубежі ХХ—ХХІ століть внесла свої корективи у ведення міжнародного банківського обслуговування. Стрімкий технічний прогрес, швидкість обміну інформацією, трансформація сучасної системи міжнародних економічних відносин, глибока інтеграція та взаємопереплетення економік потребує нових принципів господарювання держав і новітніх видів дистанційного банківського міжнародного електронного обслуговування, яких вимагає нове тисячоліття.

Українська банківська система нині переживає складний період комплексних структурних перетворень, банківського фінансово-економічного оздоровлення, оновлення, вибору новітніх інструментів банківського обслуговування для ефективної діяльності в міжнародному електронному бізнесі.

Актуальність теми дослідження полягає в нагальній потребі постійного удосконалення стрижневої проблеми: з метою вибору найефективніших шляхів стабілізації банківської системи України та її економіки, формування сприятливого ґрунту для взаємовигідної співпраці міжнародних бізнес-структур, інституцій, установ на основі нових видів дистанційного банківського обслуговування в міжнародному бізнесі.

Мета та завдання автора становить дослідити та осмислити, зробити одну із перших в Україні спроб всебічного, структурованого, науково обґрунтованого розкриття сучасних трансформаційних перетворень у сфері новітніх банківських технологій — дистанційного електронного банківського обслуговування та перспективи модернізації банківської системи України в умовах інтеграції у світове господарство.

Значний вклад у розвиток дистанційного банківського обслуговування в міжнародному електронному бізнесі слід відмітити наукові праці вітчизняних і зарубіжних авторів: Балабанов І.Т., Береза І.Т., Макарова М.В., Царьов В.В., Кантарович А.А., Козьє Д, Мельник П.В., Тарангул Л.Л., Успенський І. та ін., які створили значний теоретичний потенціал для основ організації і управління підприємствами електронної торгівлі та менеджменту в умовах ринкової економіки.

Економічні проблеми функціонування та удосконалення електронного бізнесу відзначають наукові праці дослідників: Гр. Дункана, В.Кисельова, А.Саммера, К.Коллі, Т.Хофмана, М.Мак-Нілла та інших видатних авторів сучасності.

Виклад основного матеріалу. Стрімкий технічний прогрес, швидкість обміну інформацією в глобальній комп'ютерній мережі Інтернет спричинила до новітніх технологій використання її в міжнародних бізнес-процесах і появи нового напрямку і стрімкого розвитку інформаційних технологій. Паперові гроші стали трудомісткими та не ефективними по зрівнянню з сучасним електронним грошовим обігом, тому вони стали нематеріальними — інформаційними, які здатні брати участь в електронному бізнесі, усунувши як географічні, так і часові бар'єри, які здатні працювати в режимі реального часу в міжнародному електронному бізнесі і є невід'ємною складовою сучасної електронної комерції.

Сучасний електронний бізнес — це інформаційна ділова активність, яка застосовує можливості глобальних міжнародних інформаційних мереж та нових банківських технологій з метою перетворення внутрішніх і зовнішніх комерційних зв'язків з метою створення прибутків (рис. 1).

Міжнародний електронний бізнес — це складний механізм дистанційного банківського обслуговування та електронної комерції в режимі реального часу в міжконтинентальному просторі, мультивалютному платіжному обороті.

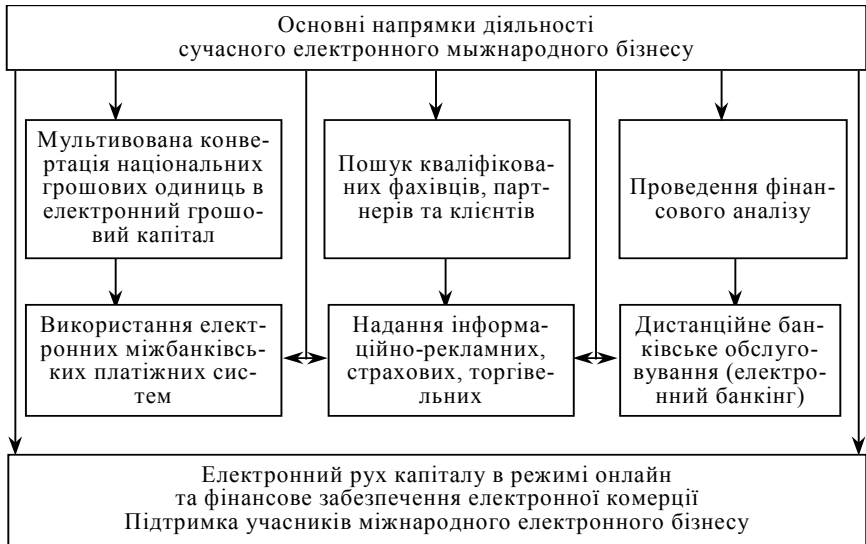

Рис. 1. Основні напрями діяльності сучасного міжнародного електронного бізнесу

Дистанційне банківське обслуговування та електронний бізнес — це інформаційна комерційна взаємодія суб'єктів бізнесу з метою виробництва та купівлі-продажу товарів і послуг з використанням електронних мереж (онлайн та оффлайн).

До складу електронної комерції можемо віднести:

— дистанційне банківське обслуговування (електронний банкінг);

— електронна торгівля;

— електронні страхові послуги;

— електронний обіг валют;

— електронні інформаційно-рекламні послуги;

— електронний обмін інформацією;

— електронні платежі;

— бізнес-адміністрування;

— електронний мультивалютний рух капіталу в режимі онлайн.

Основні характерні особливості сучасного дистанційного банківського обслуговування в міжнародному електронному бізнесі:

1. Глобалізація та розширення ринків у міжнародному просторі, в режимі реального часу, цілодобово — для Internet не існує кордонів, часових поясів, швидкість доступу до інформації не залежить від відстані — це сприяє успішній конкурентоздатності на глобальних ринках, отримуючи широкий доступ до товарів і послуг.

2. Зростання конкурентоспроможності фірми за рахунок безпеки та зменшення витрат на організацію бізнесу, на обслуговування, рекламу, просування товару, швидкість обігу валют, зменшення витрат часу на ділові контакти з партнерами та ін.

Слід відмітити основні сфери електронної комерції:

— бізнес-адміністрація — ділові зв'язки комерційних структур з державними організаціями, а саме державні закупівлі через електронну мережу Internet;

— бізнес-споживач — електронна роздрібна торгівля. У цьому випадку має місце комерційна взаємодія між електронним магазином та покупцем, тобто споживачем товару. Якщо розглядати дані послуги через банківську сферу діяльності, то це надання дистанційного банківського обслуговування.

— бізнес-бізнес — електронна комерційна взаємодія між виробниками, оптовими посередниками, оптовими клієнтами щодо здійснення оптових закупівель і поставок товарів;

— споживач-споживач — електронна взаємодія споживачів для обміну комерційною інформацією, роздрібна аукціонна торгівля між фізичними особами;

— споживач-адміністрація — електронна взаємодія між споживачами та державними структурами (у соціальній і податковій сфері).

Програмою Євроспільноти ESPRIT з розвитку і прискорення досліджень з використання інформаційних технологій визначені 11 моделей електронної комерції.

Слід відмітити такі бізнес-моделі B2C як електронний віртуальний магазин (e-shop), електронний аукціон (e-auction), віртуальні співтовариства (virtual communities), електронний торговий центр. У сфері B2B діють електронні постачальники (e-procurements), торговельні платформи (collaboration platforms), інформаційні брокери (e-brokers). У кожній із цих електронних сфер можуть працювати електронні дилери.

До розвитку сфери електронного дистанційного банківського обслуговування сприяє саме глобальне поширення міжнародного електронного бізнесу, які доповнюють одне одного та роблять реальним їх використання.

На наш погляд, міжнародний електронний бізнес, можна розглядати у мережі Internet як: електронні фінансові послуги та фінансове забезпечення електронної комерції.

Саме суть фінансового забезпечення електронної комерції та дистанційних банківських послуг відображено у створенні та впровадженні спеціалізованих платіжних систем для забезпечення оплати товарів і послуг при їх купівлі споживачами за допомогою електронних мереж Internet і банківських фінансових платіжних систем.

Вважаємо, що впровадження нових прогресивних технологій тобто новітніх банківських продуктів і послуг, а саме — дистанційного банківського обслуговування дасть можливість у цілодобовому режимі, враховуючи можливості інформаційних новітніх технологій забезпечити потреби споживачів — клієнтів без відвідування банків, отримати відповідні послуги банків — це вигідно як споживачам, так і банкам, а відповідно і виробникам, а саме:

— споживачі отримують конкурентне зниження собівартості послуг;

— вирішиться питання виробників — захоплення ринків збуту;

— створення позитивного іміджу для банків і виробників;

— банки отримують розширену сферу послуг та додаткові прибутки за проведені операції;

— в результаті взаємної ділової співпраці — виникає потреба в різноманітних кредитах, депозитних операціях, карткових, чекових і застосування інших видів розрахунків і платежів, що значно активізує оборотність капіталу банків як у національній, так і в іноземних валютах. Це дасть змогу комерційним банкам розширити клієнтську мережу, а значить — отримати значні прибутки.

На наш погляд, для комерційних банків така ефективна система впровадження нових технологій — це не тільки спосіб підвищення лояльності клієнтів, а й можливість заощадити на витратах, тому що за даними наукових статистичних досліджень консалтингової компанії Piper Jaffray, одна операція з обслуговування клієнта в офісі обходиться $\approx 1,07$ \$, а по телефону 50 центів, а через інтернет-банкінг — 1 цент \$.

Результати наукового дослідження. Слід відмітити, що дешева операцій приваблює клієнтів до використання послуг інтернет-банкінг (менша комісія за користування рахунками та переказ коштів за рахунок самообслуговування клієнтів), однак, масовий доступ до Мережі призводить до значних ризиків несанкціонованого втручання як в операції банків, так і клієнтів.

На наш погляд, саме дистанційне банківське обслуговування (ДБО) — може вирішити нагальні проблеми сьогодення як клієнтів — споживачів, оборотності коштів, так і прибутковості банків, шляхом надання розпоряджень, переданих клієнтом віддаленим чином через комп'ютерні електронні мережі. Дистанційні банківські послуги розподіляються за видами відповідно до: відкритості доступу — онлайн (інтернет-банкінг) і оффлайн (система клієнт-банк); засобів зв'язку (теле-банкінг — використовується РС-банкінг, за використання персонального комп'ютера, як стаціонарного, так і ноутбука, нетбука, iPad — інтернет-банкінг, клієнт-банк; мобільний банкінг, за використання стільникових телефонів — SMS-банкінг, у випадку смартфонів можливості розширені до практично повного спектру послуг дистанційного банківського обслуговування.

Сама сутність дистанційного банківського обслуговування полягає у самообслуговуванні клієнтів, тобто безпосередньої взаємодії банків з клієнтами, які можуть обслуговуватися самостійно без допомоги працівників офісу банку.

На наш погляд, це забезпечить новий рівень масової доступності електронного банківського бізнесу, підвищуючи якість за рахунок цілодобового мобільного інформаційного середовища, скорочення витрат як грошових, так і часу — порівняно із традиційним банківським обслуговуванням.

Саме інтернет-банкінг — це один із різновидів віддаленого банкінгу, як РС-банкінг має великий масовий доступ через персональні комп'ютери через «віддалений сервіс керування рахунком через Internet» — це перевірка обігу коштів, стану рахунків, перерахування коштів з одного рахунка на інший, оплата різноманітних кореспондентських та індивідуальних рахунків клієнтів, надання інших супутніх банківських послуг.

Слід відмітити, що ДБО може працювати цілодобово, не відвідуючи банк, це здешевлює і урізноманітнює банківські послуги, збільшує оборотність капіталу, не вилучаються і не затримуються обігові кошти, вчасно оплачується товар і має можливість успішно і ефективно проходити бізнес як банків, так і підприємств-виробників — контрагентів.

В ідеалі за допомогою технологій ДБО можна здійснювати практично всі банківські операції, що й при відвідуванні банку. Такий рівень розвитку дистанційного банківського обслуговування можна спостерігати в країнах з розвинутою економікою та інфраструктурою електронного бізнесу. Адже з розвитком електронної комерції зростає потреба у фінансовому забезпеченні, яким і являється дистанційне банківське обслуговування. Так, в США, де було започатковано ДБО, велика кількість банків є суто електронними, тобто інтернет-банкками, що взагалі не мають фізичних фронт-офісів і проводять обслуговування клієнтів винятково дистанційним чином, за рахунок чого відсутні витрати на утримання мережі філій і значно підвищена ефективність банківських операцій, порівняно з традиційними банками.

Ми вважаємо, що на ступінь розвитку електронного банкінгу в країні впливають декілька факторів, а саме:

— розвинена цифрова мережа та інфраструктура електронної комерції (потужні стартапи, інтернет-магазини, інтернет-аптеки, е-трейдинг, соціальні мережі та ін.);

— населення повинно користуватись мережею Інтернет у повсякденному житті як необхідністю, мати необхідний досвід і споживчі потреби;

— високий рівень інформаційної безпеки і, відповідно, довіра пересічних громадян до дистанційного обслуговування банків;

— наявність потенціалу кваліфікованих ІТ-працівників, для забезпечення організації та безпеки електронного інформаційного суспільства;

— проведення потужної PR-кампанії серед населення щодо можливостей і переваг інтернет ресурсів, як на рівні споживачів, так і для ведення електронного бізнесу;

— запровадження відповідної нормативно-правової законодавчої бази, що регламентує економічні відносини в електронному бізнесі.

На наш погляд, основною метою та завданням електронного дистанційного обслуговування в банківській діяльності — це надання рівних можливостей оперування фінансовими інструментами в усіх регіонах України та за кордоном цілодобово в режимі онлайн. Новий рівень доступності банківського бізнесу, новітніх інструментів, уніфікованих міжнародних правил, законів і звичаїв, нових якостей, за рахунок створення мобільного інформаційного середовища та скорочення витрат на одного клієнта, порівняно з традиційними інструментами банківського обслуговування.

Інтернет-банкінг як новий вид дистанційного банківського обслуговування вигідний клієнтам, які можуть одержувати різноманітні послуги, привабливо вигідні відсоткові ставки при невисокій вартості послуг, цілодобовий доступ до рахунків без затримки платежів. За використання інтернет-банкінгу надаються такі банківські послуги:

— перекази та оплата рахунків за товари та послуги;

— консультаційні та інформаційні послуги;

— кредитні та депозитні операції;

— ризик-менеджмент (управління ризиками);

— управління рахунками (виписки, перекази з рахунку на рахунок, баланси);

— інвестування коштів (е-трейдинг, арт-банкінг, приват-банкінг);

— валютні операції та ін.

Вважаємо, що за допомогою Інтернет-технологій у сфері дистанційного банківського обслуговування можна вирішити чимало стратегічних задач:

— надання мобільного банківського сервісу;

- обробка платежів у режимі онлайн;
- фінансове забезпечення електронної комерції;
- перехід на цілодобове банківське обслуговування в міжнародному просторі;
- інформаційні технології (нематеріальне переходить у матеріальне);
- впровадження новітніх інструментів фінансових послуг;
- формування в Інтернет окремої філіальної мережі під окремий ринок і визначений вид банківських дистанційних послуг.

Висновки. Отже, провівши наукове дослідження та ґрунтовний аналіз як традиційних, так і новітніх технологій дистанційного банківського обслуговування, прийшли до висновку, що послуги за новітніми технологіями доступні всім споживачам цілодобово, в мультивалютному режимі, як на національних ринках, так і в міжнародному просторі. Це вигідно комерційним банкам: збільшується обіг грошових коштів, розширюються ринки збуту банківського продукту, збільшується кількість операцій із одночасним зниженням собівартості наданих послуг, розвантажуються операційні офіси банків, створюється конкурентне середовище, що дає можливість комерційним банкам постійно працювати над вдосконаленням як технологій, так і сфер послуг, з метою залучення та утримання стабільних платоспроможних клієнтів, які зможуть задовольняючи і здешевлюючи свої потреби, значно збільшити обіг віртуального капіталу в банках, примножити прибутки.

Однак, слід відмітити, що банківська система України не повністю готова до 100 %-го застосування новітніх технологій ДБО, ця сфера потребує значних інвестицій, інформатизації усіх сфер життєдіяльності та відповідної підготовки населення, тобто вирішити певні нагальні проблеми, а саме:

- проблеми безпеки в системі електронного банкінгу, пов'язані з шифруванням інформації та каналами зв'язку;
- технічні проблеми, пов'язані з реорганізацією банків та вибором відповідного ІТ-забезпечення для запровадження інтернет-комплексів, Веб-серверу (з підтримкою HTTPS протоколу), брандмауера, FTP-сервера та ін.;
- кадрові питання, пов'язані із забезпеченням комерційних банків кваліфікованими ІТ-працівниками для реалізації новітніх технологій ДБО;

— юридичні проблеми — це забезпечення правовим полем клієнтів як в національному ринку так і в сфері регулювання електронних правовідносин;

— психологічні проблеми — перемогти недовіру, врівноважити етику ведення бізнесу.

Література

1. Закон України «Про банки і банківську діяльність» // редакція закону від 22.06.2004 р. чинна з 15.07.2004 р. — Відомості Верховної Ради. — 2001. — № 5—6. — С. 30.

2. Вахнюк С.В. Перспективи дистанційного обслуговування клієнтів в режимі реального часу для банків України// Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України: Зб. наук. пр. Т.8. — Суми: ВВП — «Мрія-1» ЛТД, 2003. — С. 184—188.

3. П.В. Мельник, Л.Л. Тарангул, О.Д. Гордей. Банківські системи зарубіжних країн: Підручник. — К., 2010. — 586 с.

4. Зацєркляний М.М., Мельников О.Ф. Основи економічної кібернетики: Навч. посібник. — Чернівці: ТОВ «Видавництво «Наші книги», 2008. — 392 с.

5. В. А. Ющенко, А. С. Савченко, С.Л. Цокол. Платіжні системи: Навч. посібник. — К.: Либідь, 1998. — 416 с.

6. Степаненко В. Дистанционные банковские услуги на украинском рынке // Сети и бизнес. — 2010. — № 4 (23). — С. 98—104.

Статтю подано до редакції 11.02.12 р.

УДК. 336.221.262

Ю. І. Бойко, аспірант кафедри економічного аналізу і статистики, Тернопільський національний економічний університет

АНАЛІЗ ДИНАМІКИ ПОДАТКОВИХ НАДХОДЖЕНЬ ДО БЮДЖЕТУ ТЕРНОПІЛЬСЬКОЇ ОБЛАСТІ

АНОТАЦІЯ. У статті проведено статистичний аналіз динаміки податкових надходжень до бюджетів Тернопільської області. Розраховано коефіцієнт еластичності платежів відносно ВРП і надходжень до Державного та місцевого бюджету відносно зведеного.